

V. Gudac, Z. Janjetović), teror (literatura o golom Otoku) i pre svega komunistička nacionalna politika, koja je tobože po Srbe bila katastrofalna (V. Đuretić, V. Krestić). Jučerašnje žrtve (komunisti) prerasle su u nacionalne izdajnike ili sovjetske agente. I partizanska borba se tumači u nacionalnom ključu. Istorija Drugog svetskog rata se sasvim izričito nacionalizira i dejugoslavizira. Istorija se čisti od internacionalizma čiji je moto dugo bio "bratstvo-jedinstvo". Možda bi pomenute promene bile razumljivije da su bile rezultat teorijske i metodskog zaokreta u istoriografiji. Naime, danas neohermenutički pristup u svetu s razlogom skreće pažnju na "zaboravljenu istoriju". Međutim u srpskoj istoriografiji "zaboravljenu istoriju" ne čine mnogi koji su do sada bili potisnuti na rubove razvoja, nego pre svega protivnici komunista. Time je "zaboravljena istorija" preuzela aktivnu političku ulogu. U Srbiji se danas Titova politika u najvećem delu radova posmatra kao antisrpska (Đuretić, Petranović), dok su neutralne ocene Titove uloge u manjini (D. Petrović, S. Cvetković, M. Vasić). Časopis "Tokovi istorije" koji je uređivala L. Perović bio je doduše izuzetak od globalnog historiografskog nacionalističkog kursa, ali ne i od antitotalitarizma. Kada je u pitanju Titova spoljna politika, tu ima više odmerenijih istraživanja (D. Bogetić, Lj. Dimić, Đ. Tripković, Đ. Borozan). Lako je pojmljivo što više nisu aktuelni Titovi uspesi (u privredi, diplomatiji i obezbeđenju nacionalnog mira), već žrtve Titove politike. Ali je neverovatno sa kojom brzinom je srpska historiografija načinila zaokret od glorifikacije Tita ka njegovoj demonizaciji. Antititoizam je kod inteligencije postao salonski deo identiteta. Kao što je opravdano tumačiti antifašizam kao središnji sadržaj komunističke istorijske politike, tako je pogrešno posmatrati komunističku politiku kao antisrpsku. Kod većine evropskih država istoričari iz nacionalnih akademija nauka su pre svega zainteresovani za stvaranje svetle vizije nacionalne prošlosti. U srpskoj historiografiji prevladava još uvek selektivno istorijsko pripovedanje bez razvijene strukturne istorije ili istorije svakodnevnice. Analize samo ređe prevazilaze događajnu hronologiju. Donekle drugačiji odnos prema socijalizmu imaju predstavnici mlađe generacije srpskih istoričara koji nisu bili opterećeni apologijom komunizma. Kod nekih istoričara iz ovog kruga mogu se sresti istraživački pristupi iz istorije svakodnevnice ili kulturne antropologije (M. Ristović, P. Marković, S. Naumović) ali ovi pristupi još nisu dovoljno teorijski i metodski osmišljeni (vid. časopis Godišnjak za socijalnu istoriju). U zametku su i privredna istorija (S. Đurović), socijalna istorija (M. Isić, Ž. Jovanović), istorija crkve u socijalizmu (R. Radić, N. Žutić, D. Živojinović) i istorija vojske (M. Bjelajac). Problem metodskog posredovanja narativne, strukturalne i kulturne dimenzije u istraživanju socijalizma još nije ni postavljen. A pitanje o srpskim nacionalističkim predrasudama i stereotipima u historiografiji nije ni otvoreno. Napred pomenuti ostrašćeni "izvanteorijski" činoci istorijskog istraživanja još uvek sputavaju traganje za složenom istorijskom istinom. Nasuprot različitim verzijama redukcionizma, društvena istorija jugoslovenskog socijalizma se valjanije može objasniti, opisati i razumeti promišljenom i inkluzivnom kombinacijom pojmova i metoda iz: 1. teorije o modernizaciji, 2. hermeneutike i 3. nekih istoričnih verzija teorija o totalitarizmu. Svako jednostrano tumačenje je redukcionizam. Jugoslovenski socijalizam nije bio nikakva homogena niti statična celina već sled različitih faza koje treba analitički raščlaniti i rekonstruisati. Za sve faze ne važi isti prioritet metoda tumačenja. Za prvu fazu (1945-52) važna je politička nadeterminacija, za drugu (1952-1980) su važni tržište, potrošačke vrednosti i kulturni pluralizam, za treću fazu (1980-90) upadljiv je latentni politički pluralizam prožet manje ili više otvorenim republičkim i međunacionalnim sukobima. Samo odmereno kombinovanje različitih teorijsko-pojmovnih pristupa može da razdvoji modernizacijske, autoritarne i stagnantne sadržaje jugoslovenskog samoupravljanja i njihovo protivrečno sapostojanje.